

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

LDUN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

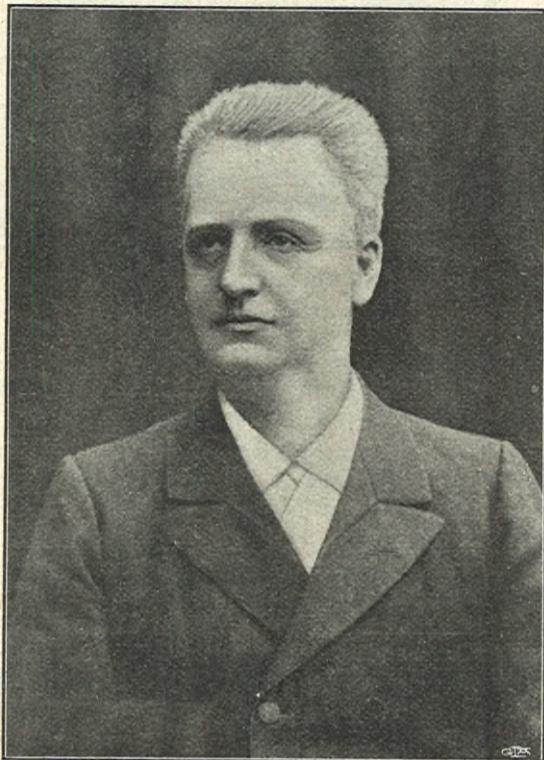
K. P. Arnoldson.

NÄR DETTA skrives, är det ännu ej känt, hvem som skall eröfva det Nobelska fredspriset för innevarande år, men ryktet förmåler dock med en till det vissa gränsande bestämdhet, att den svenska fredsrörelsens upphöjman och organisatör, skriftställaren

DEN MAN, som nu i sin ålders inträdande höst måhända får sig tilldeladt det Nobelska fredspriset, är en af dessa lidelsefulla idealitetssträfvare, hvilka genom sitt verk och sin klippfasta tro på utvecklingens gång mot släktets förädling och fördjupning sätta spår i historien.

K. P. Arnoldson föddes 1844, erhöi i sin ungdom anställning vid statens järnvägar, där han var stationsinspektör vid Tumba från 1871 till 1889, då han afgick ur statens tjänst. Under dessa år af praktisk id hade hans tanke- lif befunnit sig i en alltjämt växande jäsning, hans lifssyn spände öfver samhällsföreteelserna på godt och ondt, och den humanitetskänsla, som fanns gömd i hans själ, arbetade sig fram till en ideel världsåskådning och en brinnande lust att verka i framstegsidéernas tjänst. Han har ock som skriftställare, riksdagsman, föredragshållare och tidningsutgivare knutit sitt

K. P. Arnoldson

En svensk fredskämpe och Nobelkandidat.

K. P. Arnoldson, är den utsedde. Närmast af detta skäl ha vi inledt veckans nummer med hans porträtt. Skulle emellertid ryktet vara ogrundadt, äro A:s personlighet och verk i alla fall af den betydelse att hans bild i Iduns porträttgalleri väl försvarar sin plats.

samhället, har någon karakteriserat hans sträf- vanden. På frågan hvad han anser som sin lifsuppgift svarade han en gång: "Jo, det är lätt ssgdt: jag vill hjälpa till att minska lidandet i världen." Härmed ha också hans personliga uppträdande och lefverne alltid öfver- ensstämt.

Utom de porträtt, vi här meddela af den store fredskämpen, ha vi också satts i tillfälle att återgifva en interiör från hans forna hem här i Stockholm. Det framställer honom vid skrifbordet, sysslade med avslutningen af sitt verk "Seklernas hopp." Bilden är mycket be- tecknande, i det den visar oss, under hvilka torftiga yttre förhållanden en idealist sådan som Arnoldson fått ge form åt de ljusets och män- niskokärlekens tankar, hvarpå ett nytt sam- hälle en gång skall byggas.

K. P. ARNOLDSON SOM FÖRELÄSARE.

namn vid märkliga insatser i svenskt kultur- arbete. Det är dock framför allt som den svenska fredsrörelsens skapare och organisatör — han bildade 1883 Svenska freds- och skilje- domsföreningen — hans plats i vårt lands historia är gifven.

Genom sitt arbete "Seklernas hopp, en bok om världsfreden," får han internationell bety- delse. Detta verk utkom åren 1900 och 1901, och han har där sammanfört resultaten af sitt tänkande och sitt mångåriga arbete i freds- sakens tjänst. Boken har af kritiken enstäm- migt blifvit betecknad som ett sekularverk af bestående värde, en epokgörande källskrift för alla vänner af fred och skiljedom. Någon har yttrat, att den är "en lärd historikers och filo- sofs väldiga anklagelseakt mot mänsklighetens förbannelse" och ett värdigt motstycke ur hi- storisk och humanitär synpunkt till Blocks mili- tärvetenskapliga arbete om kriget.

I öfrigt har hans författareverksamhet till fredssakens fromma resulterat i ett stort antal broschyrer samt i en omfattande publicistisk verksamhet. I sin mångåriga vän och menings- frände boktryckaren G. Walfrid Wilhelmsson har han ägt en hans fredslitterära arbete oegen- nyttigt främjande förläggare, ty alla Arnold- sons böcker ha utkommit på det Wilhelmsson- ska förlaget i vårdade upplagor och genom det- samma spridts till allmänheten.

Den röda tråden i hela Arnoldsons verk- samhet är en djup medkänsla med de små i

K. P. ARNOLDSON LÄGGER SISTA HANDEN VID "SEKLERNAS HOPP".

Emilia Rosenquist af Åkershult.

EFTERFÖLJANDE lefnadsteckning öfver en på karaktärens och gärningens vägnar förtjänstfull kvinna ger äfven intressanta inblickar i

EN MINDRE VANLIG högtidlighet firas i Gäfle stads stora kyrka den 14 dennes, då till fröken Emilia Rosenquist af Åkershult öfverlämnas medaljen i guld af 5:e storleken "för medborgerliga förtjänster".

Emilia Mariana Rosina Rosenquist af Åkershult föddes den 7 februari 1843 och var således årsbarn med folkskolestadgan, hvilket hon själf alltid ansett som ett godt omen. Fadern var majoren vid "Lifregementets grenadiercorps" Johan Gustaf Rosenquist af Åkershult, hvilken vid 18 års ålder deltog i 1813—1814 års fälttåg, och modern var Rebecka Vilhelmina Edberg.

Endast 6 år gammal förlorade den lilla sin mor, som efterlämnade 8 minderåriga barn. Mormodern tog då hand om fyra af dessa, men den lilla Emilia, som tidigt angripits af en svårartad bröståkomma, stannade kvar hos fadern på landet i Småland, där hennes fantasi och vetgirighet ej fingo annan näring än historier om skogsrän, gastar och troll. Fadern hade insupit de Rousseauska åsikterna om barnuppfostran och ansåg därför, att barnen borde uppväxa så nära naturtillståndet som möjligt. Experimentet tillämpades på Emilia, som led mycket af att ej som andra barn få någon skolundervisning.

Efter några år förde mormodern äfven henne till sitt hem i Västerås, där allt på bästa sätt var ordnad för barnbarnens uppfostran. Emilia, som nu var öfver 10 år, måste för att taga igen den förlorade lärotiden arbeta ihärdigt och fick mängden gång "lugg", när tålmodet brast hos lärarinnan. Hon berättar själf, hur ifrigt hon då bad Gud att en gång få bli lärarinna och lofvade att då aldrig lugga barnen, om de ej kunde läsa. Denna skolgång afbröts dock efter endast ett år i och med lärarinnans död. Hon kom sedan i likhet med syskonen till "mamsell Fryxell" på Karlslund, och hur intresserad Emilia var af sin skolgång kan man förstå, när hon ansåg sommarlof för ett "olidligt påhitt".

Vid 15 års ålder började hon sin egentliga skolverksamhet, då hon på rekommendation af sin forna lärarinna antogs som medhjälparinna i mamsell Lundevalls privatskola i Västerås, där hon hufvudsakligen fick bereda gossar för inträde i elementarskolan. Hennes utpräglade plikt känsla och ringa själf tillit gjorde, att hon ansåg sig bibringa barnen för litet kunskaper och anfäktades svårliga af samvetsförebärrelser,

FRÖKEN EMILIA ROSENQUIST AF ÅKERSHULT.

CARL LARSSON, GEFLE, FOTO.

då hon för hvarje kvartal mottog sina 22 riksdaler 24 sk. rg i aflöning, hvilka hon inte på långt när ansåg sig ha gjort rätt för.

Efter två års arbete i denna skola tog hon plats som lärarinna i familj på landet, men återvände efter ett år till Västerås, då hon blef antagen som lärarinna i stadens tjänst, hvilken plats hon innehade till mormoderns död 1852. Följande år genomgick hon folkskolläraryrkesseminariet i Strängnäs. Under sin seminariedid sörjde hon ofta öfver den otillräckliga undervisning, som bjöds eleverna, och arbetade därför oerhördt på egen hand för att förvärfva sig fina betyg. "Men märkvärdigt nog", säger hon själf, "har jag aldrig fått en plats på mina betyg," och den enda plats hon någonsin sökt var till en af Dalarnes nordligaste socknar omedelbart efter utträdet från seminariet. Som svar på sin ansökan fick hon ett bref från kyrkoherden på platsen med ordentlig upptuktelse för att hon dristade sig söka lärarebefattning, hvartill han ansåg en kvinna olämplig, och gaf han henne det välmänta rådet att aldrig göra om experimentet.

Genom förmedling af en syster, som var lektris hos Fredrika Bremer, blef hon erbjuden och antog också plats som lärarinna i Adolf Fredriks församling i Stockholm. Fröken Rosenquist kan berätta mängden både rolig och för det dåtida skolväsendet inom Stockholm betecknande historia. Fordringarna voro på den tiden inte så stora. Den skola, i hvilken hon hade sin verksamhet, var inrymd i ett gammalt hus, som till stor del låg under gatans nivå, och arbetade under de mest bedröfliga hygieniska förhållanden. Möblemanget i t. ex. den sal, som fröken R. och hennes 52 elever fått på sin lott, bestod af svartmålad pulpeter, som lifligt erinrade om — likkistor på ben. Undervisningsmaterielen var det också skäligen kient beställt med, på jordgloben hade rättorna förtärt det mesta af både världsdelar och världshaf.

Det är fröken Rosenquist tillbringade i Stockholm blef för henne oerhördt arbetsamt. Ej nog med att lektionerna pågingo från kl. 8—2 utan rast, hon deltog också i de lektioner, som inspektören om eftermiddagarna anordnade och i hvilka han "önskade" att lärarinnorna skulle delta, och då hon därtill hade att bereda sig för kommande dags arbete i skolan, kan

Lärarinna i 50 år. En märklig lifsgärning.

gamla tiders lif på det område, där hon verkar. Det här meddelade porträttet af den vördade lärarinnan är nytaget för Iduns räkning.

man ej förundra sig öfver, att hon till sist kände sig "utkörd som en åkarkamp".

Fredrika Bremer, som lifligt intresserade sig för skolväsendet, samlade ett par gånger i månaden kring sig lärarinnor från så väl de högre flickskolorna som folkskolorna och talade med dem i uppfostringsfrågor. I förbigående kan nämnas, att den första fråga hon uppsatte till diskussion hade följande något omständliga ordalydelse: "Hur skall lärarinnan äfven kunna blifva uppfostrarinna och således kunna uppfylla sin viktigaste bestämmelse mot barnen, hvilken är uttryckt i den gamla vackra svenska benämningen *lärmoder*." Dessa diskussionsaftnar blefvo till stor vederkvickelse, och Fredrika Bremer, som äfven direkt intresserade sig för den unga lärarinnan, hade sin andel i att hon kom att flytta till Gäfle.

1864 på hösten antog fröken R. den erbjudna platsen vid Strömsbro skola, hvilken då liksom nu tillhörde Gäfle skoldistrikt, men flyttades redan påföljande januari månad till flickskolan i Gäfle. Hon blef därmed den första kvinnliga lärarkraften vid Gäfle folkskola, men underrättades genast vid sin ankomst af skolrådets ordförande, att det blott gjordes ett försök med att anställa ett fruntimmer. På hennes anmärkning att intet vore naturligare än att flickor undervisades af en lärarinna, fick hon det öfverlägsna svaret: "En man är något helt annat." Betecknande för hennes duglighet är emellertid, att hon från att vara tagen "på prof" redan 1868 utnämndes till vikarierande öfverlärarinna och två år därefter till ordinarie, hvilken plats hon fortfarande innehar.

Här är icke tillfälle att närmare ingå på den banbrytande verksamhet hon utöfvat inom Gäfle folkskola, men det fordrades i sanning en mer än vanlig begåfning och uthållighet att, som hon i början fick göra, undervisa 150 barn samtidigt och till största delen muntligt, då så godt som inga läroböcker funnos. Nu var emellertid isen bruten för den kvinnliga lärareverksamheten och hon fick därför snart nog hjälp i arbetet genom nya lärarinnors anställande. Efter 10 års trägen verksamhet måste hon taga ett års tjänstledighet på grund af försvagad hälsa och denna tid tillbringade hon utomlands, då hon samtidigt blef i tillfälle att studera modernare undervisningsmetoder. Med starka krafter återvände hon till sin post, som hon sedan dess utan afbrott beklädt, således i ej mindre än 43 år, och fortfarande bekläder utan skönjbar afmattning i sinnets spänstighet, arbetshåg eller arbetsduglighet. Först och sist är hon alltjämt lärarinnan, men intresserar sig äfven på andra områden för kvinnans sträfvan.

Den, som förstår lärarekallets betydelse, inser lätt hvilken gagnande, af det trägnaste arbete fylld lifsgärning, som ligger bakom en 50-årig verksamhet som lärarinna. Många ha också de bevis på tacksamhet varit, som hon under årens lopp fått röna af såväl öfverordnade och kamrater som elever.

K. L.

Mjuk

och

elastisk gång

tillhöra de egenskaper som fjort

Victoria
hängan

till

"Damernas Favorit."

Försäljes i finare skoaffärer öfverallt — till populära priser — och tillverkas af

LUDVIG TRAUGOTT, STOCKHOLM.

Två dikter af Rudyard Kipling.

Försvenskade för Idun af
Ruben G:son Berg.

Barnens återkomst.

(Ur "Traffics and discoveries.")

KRONOR, HARPOR, änglarnas vingar, inget, inget roade dem, —
under dōmen vandrade Barnen, hand i hand och öfver sig gifvet,
rörde de mötandes strålände mantlar, bådo så som man beder för lifvet,
bådo hvad Furstar och Våldigheter vägrade gifva: "O låt oss gå hem!"

Öfver demantegolfvet kom då Modern, Maria, nära gråt,
knäböjde, smekte och lofte med kyssar, förde till porten hän deras skara,
porten, som Petrus allena får vakta, porten, den järniga, omutbara;
genast från vaktaren tog hon hans nycklar, öppnade för dem — fri deras stråt!

Så till sin Son, som sett och som log, hon talte: "Den natt, då du föddes af mig, hvad var all annan kärlek än min för dig? hvad var dig himmel utom mitt bröst?
Slet du din mun därifrån, o Barn, för att lyssna till änglars prisande röst,
när bland djuren vi lågo vi båda?" Han svarade: "Synd var det icke af dig."

Jublande, hand i hand genom rymderna skyndade Barnen: hem det bar;
sågo sig icke ikring under färden; himlarna, andlöst stilla, ej rördes.

RUBEN G:SON BERG.

Rymdernas vakt stack svärden i skidan, ty befallningen vida hördes:

"Skall Jag, som lät barnen komma till mig, mot deras vilja hålla dem kvar?"

Svaret.

(Ur "The seven seas.")

EN ROS, hvars kronblad nyss en vind ryckt af,
mot Herren knotade för hvad han gaf:
den fläkt, som genom skymningen flög fram

och andats kal och naken hennes stam;
och Gud, som lyss till solen och hvart damm,
han frågade den sorgsna medlidsam:
"Du sade, syster, att ej väl jag gjort?
Vid bladens fall, hvad röster har du sport?"
"I denna olycksstund," var rosens svar,
"förnams en röst: "hvi faller blomman, far, ty se, all spindelväfven hänger still?"
Och någon svarade: "Allah så vill."

Så ljuft som daggens fall på gräsrik jord
då buros fram till rosen Herrens ord:
"O syster, förrn jag mörkret slet itu,
förrn stjärnorna hvarandra sett ännu
och före rum och tid min vilja bjöd
den fråga, som du hörde, och din död."
Då har den vissna nöjd ur lifvet gått,
som den, hvars dagar äro oskuld blott.
Men han, som frågat, hvarför blomman dog,
Guds godhets vink till själens frälsning tog.

af personligt lif ut i det moderna vimlet. Från hamnen stryka de friska fläktarna af saltvatten och haf och föras af vinden upp för höjden, in mellan husen, prången och varubodarna, blanda sig med dofterna från segelsömmarnes hampupplag, med tjärlukten från skeppsfunerarnes otaliga krypin och förta smutsstanken och källarmöglet i rännstenar och ostmagasiner. Här börjar äfven det tysta och dunkla att lefva, och på båda sidor om gränden, som slingrande letar sig fram mellan de mörka husen, ligga butikerna tätt. Skyltarnes brokiga mängd och de utställda saluföremålens bisarra mångfald ge grändens kulör en egendomlig gammaldagskaraktär, dunklet mellan husraderna lägger en slöja af medeltida mystik öfver färgerna och de små gröna fönsterrutorna blicka likt beslöjade ögon ut i halfdagern.

En gång, vid middagstiden, smyer solen ned i gränden och troller bort gammaldagsintrycket. Då se matvarubodarna med sina nedsmorda fönsterskyltar helt oaptitliga ut, pantsäljningsbutikerna eländiga i sin trasgranna

KÖP Svart Siden.

Begär proffer franko af våra garanteradt solida sidentyger från 90 öre till kr. 13 pr mtr.

Specialité: Sista nyheter af brud-, sällskaps- och promenadtoiletter, äfven i kulört och hvitt.

Sändes tull- och portoifritt direkt till privata.

Schweizer & Co, Luzern S 6, (Schweiz).

Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

misär och klädesstånden fattigstuaaktigt fula och små. Då upptäcker man det groteskt klumpiga i portikernas enkla basreliefer, medan tegelstensmurarne lysa fram ur den sönderfallna rappningen likt gamla, oläkbara sår. Då är det som om doften af härsknen sillake, ruttet vatten och skämd frukt blifvit ett med grändens fattighabit i solljuset, och af den öfriga dagens mystik lefver blott en fattig illusion. Men den kommer igen, då solen gått bort och skymningen fallit öfver gränden på nytt. Då slå vikterna mot vågskålnes mässingsplattor som förut, pengar klinga, röster tala, steg eka mot stenläggningen, butikklockor klinga och ur instrumenthandlarens skrubbljuder folmusik. Då är gränden i sitt esse igen, då lefver dess personlighet upp på nytt, och ur skymningen stiger åter gammaldagsmystiken i dimbilder för ens syn. Då sammansmälta ånyo alla disharmoniska linjer till ett, fönstren i sina blyramar glimma som förut, ornamenten forma sig till klassiska mästerverk och de mörka hvalfven imponera med sin tyngd. Och genom dunklet och tystnaden bryter sorlet från staden in mellan de gamla husen likt det aflägsna ljudet af svallande vågor, medan grändens lyktor tändas och dagen dör.

Med lyktorna och kvällen sker emellertid en snabb förändring i grändens stilla lif. Svarta-skuggor dyka upp som skjutna ur jorden, gränden vimlar af underliga gestalter, och rop och svordomar trumma vildt mot väggar och örhinnor. I ölstugan med de målade gammaldags-hvalfven, trapporna och tunnskylten tumla vilda sällar om bland buteljer och bord, medan röster bullra och näfvar hota. Skrålet i ölkafeet ställer dagens godmodiga poliskonstaplar på argt försåt, och den lille judiske klädeshandlaren i bottenvåningen tar in skyltlagret och sätter konstlås för sin skrubbljuder. Barnen, som lekt i rännstenen, kallas upp, ett efter ett, matvaruaffären stänges och flickan i pantsäljningen förseglar och går. Snart rulla de sista gästerna ut under tunnskylten, polisaskarna glimma olycksbådande i närheten och lyktorna måla långa, fantastiska skuggbilder på husväggarna, medan mörkret tättnar öfver taken och vinden gnolar i telefonrådarne. Bakom gardinernas tjocka höljen slocka ljusen och portarne stängas. De svarta skuggorna försvinna, ropen och svordomarne domna bort. Lyktorna släckas. Mörkret faller tyngre och djupare öfver gränden. Människorna sofva bakom portar och lås, och allt är tyst.

Men den vakne, som i timmar förgäfves sökt sömnen, spritter upp vid steg och hviskande röster strax nedom hans fönster, och då han ser ut, upptäcker han några karlar, som stannat framför huset midt emot, medan något dunkelt hvitt då och då skymtar fram ur den öppnade portens mörker. Det hvita kan vara både ett människoansikte och en ljusreflex, men upptäckaren stannar för det förra och drager sig till minnes att han sett en blond,

Ett grändstycke.

DEN UNGE författaren till nedanstående skuggteckning ur storstadslifvet har förut gjo. t sig känd i Iduns spalter uteslutande genom bidrag i bunden form. För närvarande sysslar hans ganska produktiva penna med en större skildring ur den Stockholmska bohèmevärlden, som skall få det betecknande namnet "Lyan" och är ämnad utkomma i bokmarknaden nästa vår.

FRÅN TORGET går den mörka, gammaldags smala gränden i slingringar och krockar ned mot hamnen. Endast helt nära sitt utlopp vidgar den sig något, och från tvärgatan, som i rät vinkel skär passagen, blir gränden med ens ljusare och stiger från en liten höjd i tämligen rak linje nedåt. Lik en smal, skuggdjup klyftgång i stenfasaden åt hamnen mynnar den sedan ut i den stora gatukorson, där stråkvägens skaror trängas, för med sig doften af gammalt förgånget och leder en ström

Prenumerera oför-
töfvadt på

BARNGARDEROBEN

alla mödrars ovärderliga
skatt och hjälpreda.

NITTIOSEX (96) % af befolkningen såväl barn som vuxna lida af tandröta. Orsaken till detta sorgliga förhållande är i de flesta fall:

FÖRSUMMAD skötsel af tänderna från tidigaste barndomen!

Använd därför redan från barndomen

slank flicka med trötta ögon och förstördt ansikte dagligen gå ut och in i huset och försvinna. Kvarterets spioner, som ha reda på allt, ha forskat efter förhållandet och kommit till vissa slutsatser. Flickan är sjutton år och kallas Marie, men heter något annat. De tre syskonen äro alla yngre, i åldern från elfva till sju, den äldsta en flicka med stora, skrämmande ögon, ett smalt, blekt ansikte och halfvuxen barm. Modern är borta från morgon till kväll och lär ibland försvinna på veckor; fadern, som är murare, arbetar vid byggen. Marie har en fästman, som "skall leva på henne", säga spionerna vidare, och det hviskas om att hon i hemlighet tar emot karlar och är i polisen, fast man ej vet något bestämdt. Emellertid är ingen i gränden fiendligt stämd emot Marie, ty man har märkt, att hon är som en mor för de små och gör rätt för sig på allt sätt. Hon ofredar ingen, lever tyst och skyggt och man säger, att hon är så snäll, att det är synd. För öfrigt är hon ju nästan ett barn, tänker betraktaren, helt vaken inför den tysta scenen. I samma ögonblick börja karlarne i porten att gräla, orden falla häftigare, högljuddare och här och där i grannskapet slås fönster upp och nyfikna ansikten titta ut. Plötsligt faller porten igen med en skräll, som skakar marken, och endast en af karlarne står kvar. Den betraktande hörde honom mumla, men då ingen öppnar och en poliskask i detsamma sticker upp i mörkret, knyter den utestängde näfven och går. Strax därpå tändes ett ljus fyra trappor upp, en gardin fälles, och någon skrattar skadeglåd och hårdt. Så blir det tyst igen, stegen af den utestängde dö bort och de båda poliserna vandra långsamt och tyst förbi. Fönstren lyckas och jaluerna dragas för. Gränden sover på nytt.

Händelsen upprepas emellertid några nätter efter hvarandra, och snart är hela gränden säker på hvad som försiggår i huset. Kvinnorna hviska... Den blonda Marie visar sig mindre ofta nere på gatan, men hvar gång mer glämsig och förstörd, och syskonen skrika, så folk måste stanna och lyssna. En dag kommer modern hemraglande, följd af speglosor från grändens alla pojkar, och strax därefter ljuda skrik och oväsen uppifrån lägenheten fyra trappor upp. Grålet och svordomarne bli allt häftigare, och snart samlas en skara människor utanför porten till det mörka huset. Patrullerande konstapeln underrättas och går upp, men då han om en stund kommer ned igen, är han hvit i ansiktet och går in i cigarrboden för att telefonera. En minut senare dåna smattrande hofslag mot stenväggen och en gul vagn stannar utanför porten. Två karlar i busar, åtföljda af poliskonstapeln, rusa upp i huset och komma strax ned igen med en i lakan svept börda, hvilken lägges på en bår och skjutes in i vagnen, som stänges och rullar bort. Grålet har tystnat. Några konstaplar gå brådsnande upp och ned i det mörka huset,

hvarifrån man ännu kan höra moderns gälla stämma, men åskådarna aflägsna sig stillsamt, en efter en. Snart är gränden sig lik igen och en ensam solstråle tittar nyfiket ned i klyftan liksom för att se efter hvad som hänt... I porten står den elfvaåriga, blek och darrande med flämtande bröst och skälfvande läppar och en afgrund af skrämelse i de stora, tårlösa ögonen.

HJALMAR WALLANDER.

"Boken som måste gripa om hjärterötterna på våra barn".

Barnen ifrån Frostmojället. En barnberättelse för små och stora af *Laura Fitinghof.* A. B. Ljus förlag.

DET ÄR med icke liten glädje man konstaterar, hvilken förändring till det bättre vår barnlitteratur undergått under det sista tiotalet år. Nu för tiden är det i allmänhet god, sund kost man bjuder de svenska barnen.

Men någonting har fattats. Vi ha fullt med skildringar från goda, lyckliga hem samt af lekar, nöjen och vanliga barnsysselsättningar — men hvar möter oss den kamp ur armod och nöd, som ändå många, många af våra barn få utkämpa, kampen, som då den för till seger, är ovärderlig, emedan den stålsatt viljan, gifvit hurtigt mod, arbetshåg och arbetsglädje?

De barnens saga förtjänar förvisso att skrivas, ty det är de barnen, som sedan såsom vuxna män och kvinnor hjälpt till att bygga upp det Sverige, som är, och det är de barnens dådkraft och friska mod vi vilja ingjuta hos *vår* ungdom.

Laura Fitinghofs bok är historien om 7 små syskon högt uppe i Norrland, som under nödåret 1867 lämna stugan, där modern nyss legat på bår, för att få huld och skydd någonstans längre ner i landet, där man mindre känt af nödåret. Det är Ante, äldste gossen, som hellre åtar sig ansvaret att föra alla syskonen de många milen söderut, än han släpper dem till fattighuset "i lag med Spetälsk-Babba och Tok-Olle", eller, ännu värre, att auktioneras bort.

Det blir en tung och besvärlig vandring, allrahelst i början, och det är inte underligt, om de mindre syskonen knota mot Ante och önska sig till fattigstugan, "för dom svält int och fryt int, dom". Men i en lycklig stund kommer Ante att föra talet på kungen och hans härligheter, särskildt hans väldiga mängd getter, och så tar fantasien dem fångna, och de traska på i snön och kölden. — När det nästa gång blir som värst — det är, när Ante ser vargspår i skogen — tar Maglena upp en sång, som de hört mor ofta sjunga, och så sjunga de sig till mod och hopp.

Ändtligen komma de närmare bygden, och nu börja äfventyr af andra slag. Det är inte så roligt, och det vill mycket mod till att i spetsen för den lilla skaran tåga in på de stora gårdarna, som under detta nödens år hemsökas af massor af folk norrifrån, och be om härbärge och mat. Först är det att möta "gråhunden", som alltid skäller. Maglena, som har makt öfver djur, är emellertid inte rädd, utan går och lockar: "Sussu sussu, int vill du oss någe ondt, vi, som är små och ensammen." Och tystnar han då inte, så blir hon inte förskräckt, utan vänder sig raskt till pojken på trappan och säger: "Gosse, huta åt hunn eran! Du sir väl, att vi är små och ensammen. Du är stor, du, och måtte hjälpa oss."

Lyckligtvis funno de människor, hvilkas hjärtan ömmade för dem, som var små och ensammen. Två och två och en och en bli de upptagna som barn i de bästa röda gårdarna de gästade.

Det är dessa barns saga våra lyckliga, sorglösa, bortskämda barn skola höra, men icke blott de, utan också de af våra barn, som ha det svårt och fattigt. Ty Frostmobarnen hänga inte alls hufvudet och komma inte med några tillgjordt ödmjuka miner, fastän de naturligtvis inte föra stora ord på tungan, då de träda in i gårdarna. De äro ett kraftigt, rakryggadt släkte, så små de äro. Och de begära ju intet bättre än att få göra rätt för sig med arbete.

Det är sällan en barnbok griper en så som Frostmobarnen. Hur hålla de icke ihop, dessa små, och hur förstår man ej, hvad de måste känna, när de skola skiljas åt! Förgäfvets skildrar Maglena för Anna-Lisa, hur härligt denna skulle få det i bondgården. Hvad hjälper det henne, när syskonen gå kring vägarna och "få ohyra efter andra nödårsfolk i nå'n kall stuga". Och man förstår, hur djupt Ante känner ansvaret för Månke, "som int' kan Ske din vilje och är så vingelsint af sig, så han vill glömma, va mor sa."

Starkare än någon nykterhetspredikan verka Antes bäfvande ord till "glasögonkarlen", som i all välmening vill ha "kask" i honom.

"Ni mått låte mej slippe, far, för jag har loft mor så innande säkert, att int bli nån supare. — Kom ihåg, att jag har alla de här småena att svara för å."

Maglena ser man framför sig med hennes klara, blå ögon och trohjärtade uttryck, då hon stilla säger till den goda frun, som talar om att hennes lilla flicka är i himmelen: "Ja, men där är mor å, så nog har den lillstintan det bra."

Naturligtvis kan inte den, som ej är norr-länning, döma om innehållet är verklighetstroget eller ej. Men nog har man en stark känsla af realism alltid. — Det finns visserligen några öfverdrifter och onaturligheter i boken, men skulle vi ej för en gångs skull kunna se bort från sådant, då det här är fråga om ett nytt slags bok, en bok som måste gripa om hjärterötterna på våra barn?

Och när man undrar öfver den starka fosterlandskärlek, som besjalar de små barnen och som kommer fram skäligen tvärt — se sid. 72 —, så må man komma ihåg, att det är fråga om barn uppe i de trakter af Norrland, där man hade ryssen och hans framfart ännu i minnet, där vårdkasbergen ännu erinrade om eldbudet som gick från trakt till trakt, och där man, när man såg eld glimma på höjden, ännu kunde fattas af skräck och ropa, att ryssen var kommen.

Orden Sverige och fosterland klinga nog på ett särskildt sätt i öronen på dem, som ej stå så långt från den tid, då det var fråga om huruvida Norrland fortfarande skulle få vara svenskt eller ej.

Till sist en fråga till förlaget. När kommer "Barnen från Frostmojället" ut i godt-köpsupplaga? Ty det kan väl inte vara förlaget *Ljus'* mening, att denna bok endast skall läsas i sådana familjer, där man har råd att betala 3:75 för en "rolig bok"?

MARIE LOUISE GAGNER.

EN PRISTÄFLING I LEFNADSKONST kommer att utlysas i Idun vid nästa års början. Vår afsikt med densamma är att kunna åstadkomma praktiska förslag, hur mellanklassens tusentals familjer med knappa inkomster skola kunna lämpligast ordna sin hushållsstat i dessa tider af penningbrist och orimliga lefnadskostnader. Täflingen kommer att indelas i två grupper med sex pris om sammanlagt 300 kronor och skall tvefvelsutan väcka vår läsekrets lifliga intresse, liksom vi hoppas, att de resultat den vill skapa skola bli till hennens gagn.

Lagermans flytande putspomada BONAMI.

DÄR KARAKTÄRER FOSTRAS

ETT BESÖK VID ÅSGÅRDS-SLÖJD- OCH LANDTBRUKSSKOLA.

GREFVE ROBERT MÖRNER

ATT DEN SVENSKA ungdomens uppfostran måtte gå i sådan riktning, att den åt sig förvärfvar viljans friskhet, sinnets sunda

glädje och kroppens härkning, är ett viktigt önskemål bland andra. Den här nedan beskrifna Åsgårdsskolan arbetar just i sådant syfte.

MEDAN ETT TÄTT decemberregn knäpper på fönstret och en njugg förmiddags-dager klämmer sig in mellan höga, stockholmska brandgallar och faller öfver skr ifbordet, på hvilket lampan redan är tänd, ser jag i minnet en fjällomgärdad jämtlandsbygd, frostig och solbelyst. Min väg har nämligen helt nyss gått därigenom och färden gaf åtskilliga egenartade intryck och erfarenheter, som förtjäna att omtalas.

Besöket gällde en af den kände folkhögskoleföreståndaren grefve Robert Mörner grundad skola, där elevernas fostran i främsta rummet afser deras vänjande vid sundt och praktiskt kroppsarbete. Det är de former, hvarunder detta sker, och för hvilka här skall närmare redogöras, som skänka *Åsgårds slöjd- och landtbruksskola* i Jämtland dess särställning för att inte säga originalitet som läro- och uppfostringsanstalt för gossar i åldern 13—17 år.

Midt i ett härligt fjäll landskap, en mil väster om Östersund och helt nära Tängs järnvägsstation, ligger skolan på en hög ås, ungefär 400 meter öfver havet och med en imponerande utsikt öfver en del af Jämtlands fjällvärld.

Redan valet af plats på den breda åsen, där alla vindar tumla fritt, där solen lyser med en glans, som man ej har en aning om i städerna, där sommaren är frisk och doftande och vintern praktfull med bländhvita snömassor och flammande norrsken öfver fjällen, inverkar här-dande och lyftande på gossesinnet.

För bortskämda, opraktiska, viljesvaga eller förlästa pojkar, uppvuxna i förmögna hems mer eller mindre förvekligande vanor — ty läroanstalten söker sina elever hufvudsakligast bland de bildade klasserna och framför allt i städerna — är Åsgårds skola helt enkelt en källa till såväl kroppslig som andlig upprykning.*

I främsta rummet få de unga lära sig att

* Prospekt öfver skolan med alla upplysningar erhålles gratis och portofritt från grefve R. Mörner, adress Täng.

använda sina muskler till nyttigt och hälsobringande arbete på slöjdens, trädgårdsskötselns och landtbrukets områden, hvarvid de aldrig få sky några mödor eller undandraga sig grofsysslor af hvad art de vara mån-de.

Klockan sex om vintermånaderna — som-maren en halftimme tidigare — purras pojkarna och måste upp från sin söta sömn samt förbereda sig till dagens arbete. En timme är anslagen till toaletten och till rummens städning, som det minsann inte duger att fuska med på några pojkmånader. Bäd-darne skola bäddas upp lika ordentligt, som om det vore gjordt af vana tjänarinnor, kär-len rengöras, damningen verkställas och lamporna skötas. Skurning och sopning ha skett kvällen förut. Sedan klädseln afsynats, följa morgonbön och frukost, hvarefter dagens sysslor vidtaga.

De, som fått sig köksbestyren ålagda för månaden — pojkarne äro nämligen indelade i grupper och hvarje grupp har sin särskilda sysselsättning en månad i taget — gripa sig an med matlagning, bak o. s. v. En visit i köket dessa timmar är ett verkligt nöje. Där står till exempel en fjortonåring, en läkareson, fördjupad i att göra koldolmar, en annan gosse, från ett skänskt godsägarhem, råskalar potatis, medan en tredje knådar en stor hvetedeg, hvaraf skall bli bullar — mjuka, smakliga femhektosbullar — till eftermiddagskaffet. En skicklig lärarinna öfvervakar det hela och korrigerar med moderlig vänlighet, där det fordras.

Från köket är det endast några steg till slöjdsalen, i hvilken arbetet går med lif och kläm. Pojkarne njuta synbarligen af att hand-tera hyfvel, hammare och svarfstol, ty alle-sammans se glada och pigga ut. Här få de under en erfaren slöjdlärares ledning snickra alla möbler till sina rum, såsom sängar, bord, stolar, klädska-p. Skolan är ju helt ny och de inventarier, som funnos från början, förslogo ej långt till de många rummen, hvarför ele-verna ha fullt upp med slöjdarbete att utföra för sin skolas räkning.

Möblerna bli naturligtvis helt råta och släta, ty enkelhet är ett af Åsgårdsinstitutionens första lagbud, men de fylla godt sitt ändamål och deras förfärdigande utvecklar i hög grad elevernas sinne för det praktiska.

I en af uthusens dörrar skymta "gårds-karlarna", som hugga och såga ved i vedboden, så att stickor och strån ryka om dem. Hemma hos pappa och mamma ville det alls inte gå med läsningen, och aldrig kände de unga kropparne sig riktigt krya heller. De gingo omkring dåsiga och olustiga af läxpluggning, på allt kinkade de, inte smakade maten och ingenting var roligt, därför att de blifvit så grundligt bortskämda. Och hur det kändes första tiden på Åsgård för ett par dylika veklingar, som voro vana att alla stodo på tå för dem och som knappast kunde snöra sina egna kängor — det kan knappast beskrivas. De sände hem hvar sitt tårdrypande bref om, hur obarmhär-tigt ondt de sletto hos denne grefve, som inte respekterade en enda af deras onavor, och de inympade sin pessimism hos snart sagdt alla kamraterna, så att det var riktigt jämmulet däruppe på Åsgårdsplatån några dagar. Men det gaf sig efterhand, ty grefve Mörner är med all sin rektorsstränghet en karl, som förstär sig på de unga och som endast vill deras allra bästa — och det insågo också de båda gossarne.

Nu voro de fyllda af energi och arbetshåg — tills de nästa gång gjorde revolt igen genom att söka slarfa ifrån sig hvad de hade för händer — de höggo veden, buro in den i köket, krattade gården, sågo till gödselhögarna o. d.

En syssla, som icke kräfver någon starkare maning från lärarnes sida för att bli tillgodo-sedd, är skötandet af skolans häst, den genom-präktige "Frej", och körslorna. Hästar och pojkar närma sig, som bekant, till hvarandra genom förtuffad sympati.

Likaså har skolans ladugård, som är ny-uppförd på det närbelägna Röstahammars om-råde i det omedelbara grannskapet af Jämtlands läns folkhögskola och grefve Mörners hem på Storsjöns strand, att glädja sig åt elevernas lifliga intresse. Att iakttaga de gossar, som hafva ladugården om händer för månaden, sär-skildt då man vet, att det är gossar ur burgna och bildade hem, ger ytterligare anledning att understryka skolans värde som de ungas fostrare till praktiska landtmannasysslor.

Ladugårdsskötseln sätter först riktigt deras natur på prof; här måste nedärfda vanor och fördomar vika för det oblidkeliga krafvet att ikläda sig en tjänares skepelse och ej låta skräm-ma sig af mjölkningens, utfodringens, renhållningens och ryktningens m. fl. olika och rätt besvärliga sysslor. Dock är att märka att arbetet underlättas väsentligt till följd af att ladugården är bekvämt och modernt inredd med cementserade golf, foderbord, gödselkam-mare, automatiska drickshoar m. m. Ladu-gårdsskötarna bo i ett par små, för resten trefliga rum i själfva ladugården, så att när de blifvande godsägarna skriva hem till sina pappor och mammor, händer det nog att bref-papperet luktar litet smått af den landtmanna-parfym, som för tillfället omger dem.

Äfven svin-, höns- och getskötsel ingår i skolkursen. Till alla dessa arbeten tillkomma om sommaren nämnda årstids speciella sysslor i skog och mark. Ett par af eftermiddags-timmarne användas till bokliga studier, och dagen slutas med samkväm af lärare och elever, högläsning, sällskapsspel och lekar. Klockan nio på kvällen dånar gongongens släcknings-och sömnsignal.

Idrotten, lekarna inberäknade, intager näst kroppsarbetet, främsta platsen på skolans pro-gram. En fjälltur företages på sommaren, en på vintern, den senare på skidor.

LUZERN

Förnäm vistelseort under sommaren.
G:D HOTEL NATIONAL
Härligaste läge vid Vierwaldstättersjön. Rum från 4 kr. Ill. prospekt gratis.

Den hurtighetens anda, som besjalar gossarne öfver lag, bekräftar ock hvilken viktig mission skolan fyller genom sin sträfvan att göra duktiga, dugliga och sinnesfriska arbetsmänniskor af håglösa och själfsvåldiga pojkar.

Ecklesiastikministern Hugo Hammarskjöld, som för någon tid tillbaka besåg skolan, uttalar sig härom på följande sätt:

förtjänstfull genom de ypperliga såväl manliga som kvinnliga lärarekrafter, han förstätt samla för sitt syfte.

Hvad skolan nu kräver för att nå den utveckling, dess ledare önskar föra den fram till, är den stora allmänhetens förståelse af hennes värde, hvarigenom hon kan vinna allt flere elever, allt flere anhängare. Skolan har nämligen en social

GOSSARNE LAGA SINA KLÄDER.

att en sådan anstalt, hvars ekonomi måste baseras på billiga elevavgifter, i början af sin tillvaro skall hafva att kämpa med ekonomiska svårigheter, men jag är öfvertygad, att när de goda resultaten af verksamheten blifva mera allmänt kända, skall tillströmningen af elever blifva sådan, att skolan äfven i ekonomiskt hänseende skall hålla sig uppe. Det vore mycket att beklaga, om den skulle nödgas upphöra, och jag vill varmt anbefalla den i åtanke hos personer, som intressera sig för vårt undervisningsväsende.

Mitt omdöme vill jag sammanfatta i dessa ord: Åsgårds skola fyller ett verkligt behov, står under förträfflig ledning och förtjänar att understödjas.

Idun har nu i sin ordning velat i ord och bild rikta allmänhetens uppmärksamhet på den förtjänstfulla skolan, förtjänstfull först och främst till sin idé, vidare genom energien hos skolans ledande kraft, grefve Mörner, och genom hans varma intresse, ja, kärlek till den uppväxande ungdom, som han med sin läroanstalt vill gagna, samt sist, men ej minst

KÖKSARBETE OCH BAKNING. KÖRNING MED TJUREN. ETT ELEVRUM.

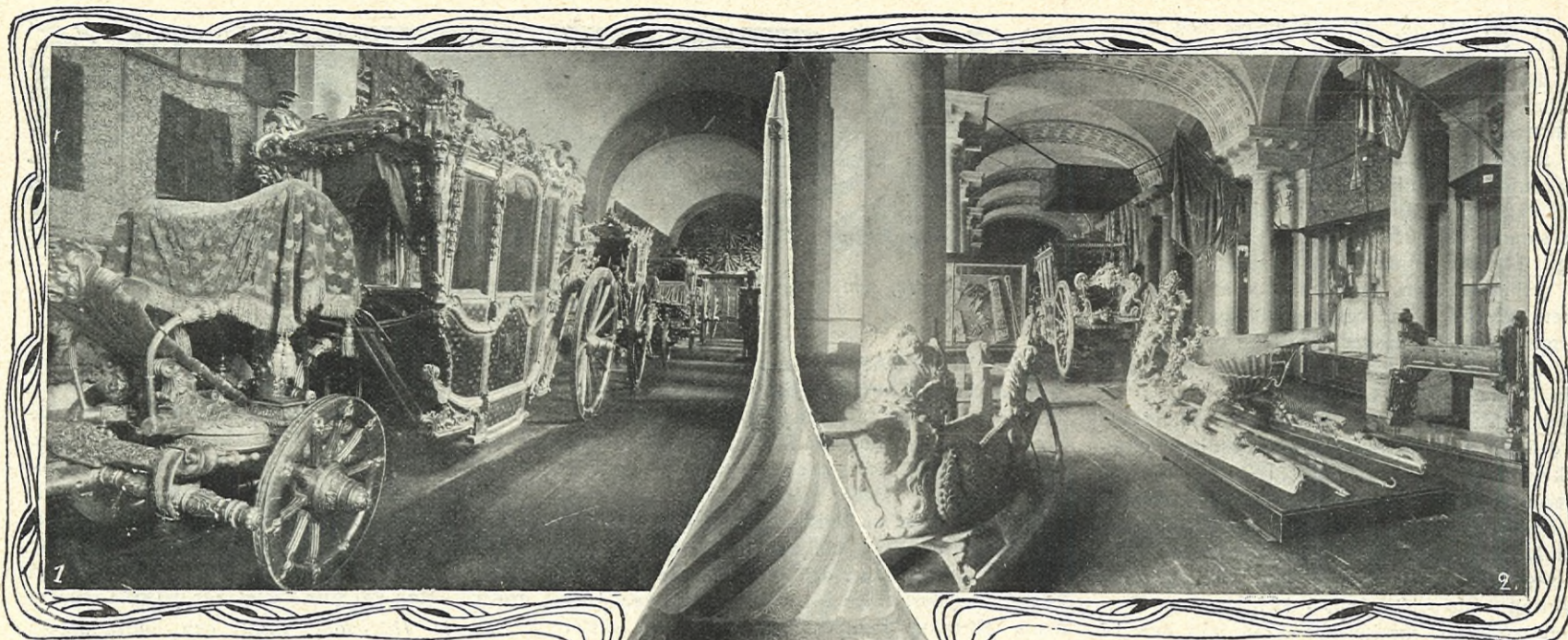
“Genom besök vid Åsgårds skola och genom de upplysningar om densamma, som jag kunnat vinna af omdömesgilla personer i Jämtland, har jag fått den bestämda öfvertygelsen, att skolan, den enda i sitt slag i Sverige, fyller ett hittills icke tillgodosedt behov i vårt undervisningsväsende och har alla betingelser för att blifva till mycket stort gagn. Det ligger i sakens natur,

ÅNGSHARFNING MED KOR. LADUGÅRDSBYGGNADEN. ELEVER VID MJÖLKNING.

räckvidd, som f. n. ej kan öfverblickas. Den torde så som den är lagd kunna fostra en ny generation svenskar, födomsfria, arbetsglada och fosterlandskära. Och det är skäl nog för att önska den all framgång.

E. H—N.

Under svenska segerfanor. II.

ATT Karl X Gustaf älskade att vid högtidligare tillfällen uppträda med stor ståt, härom vittna de praktvärjor och de dräkter, som förvaras i lifrustkammaren. Här finnas nämligen icke mindre än 28 fullständiga dräkter, hvilkas tillskrifning alldeles otvetydigt hänvisar på den korpulente konungen. De äro af oskuret sammet, silfverbrokad, prickigt siden eller skarlakansrödt kläde, alla rikt broderade och besatta med guld- eller silfverspetsar.

Hans son, Karl XI, ansågs, i motsats till fadern, af sin samtid vara "vårdadt till klädd, ehuru utan prakt", och lär ett helt år vid högtidliga tillfällen hafva burit samma kläder, hvilket den tiden ansågs som ett bevis för mycket stor enkelhet. Utom en barnklädning af violett siden samt kröningsdräkten förvaras i lifrustkammaren en grå och en brun kläde-dräkt, som tillhört den store rikshushållaren. På en s. k. spansk kappa af scharlakanskläde synes Strumpebandsordens kraschan. Utom Karl XI hafva bland Sveriges konungar endast Gustaf II Adolf och Oscar II fått mottaga denna märkliga orden.

Till Ehrenstrahls bekanta teckningar från den lysande karusell, som gafs i december 1672 för att fira Karl XI:s tillträde till regeringen, återföres tanken vid åsynen af konungens karusellrustning af drifven, förgylld koppar, med vapenkjortel af röd sammet med breda guld- och silfverspetsar.

Ätven från såväl början som slutet af Karl XII:s sagolika lefnad äger lifrustkammaren minnen. Här förvaras hans med änglahuvuden rikt skulpterade, förgyllda vagga, som ännu i vår tid användes vid dopceremonier inom konungafamiljen. Vidare finnes här den lilla gångstol, hvori han tog sina första steg och — den dräkt han bar, då han tog sina sista vid Fredrikshall. Ingen svensk kan utan rörelse se den enkla blåa dräkten och den rundskurna kappan, som ännu bär spår af löggravens ler och

1. KUNGLIGA GALAVAGNAR. 2. TILL VÄNSTER SLÄDE, SOM TILLHÖRT KARL IX:S GEMÅL KRISTINA AF HOLSTEIN, I MIDTEN SLÄDE, SOM SKÄNKTES GUSTAF III AF MARIA THERESIA, TILL HÖGER

En vandring genom lifrustkammarens konstskatter.

jord. I den trehörniga hatten synes under mässingsknappen i vänstra uppslaget ett gapande hål. Det är märket efter den dödande kulan. En handske är fläckad af blod. Det är högra handens, som konungen i dödsögonblicket förde upp till tinningen. Med fuktade ögon läser betraktaren "Vägledningens" beskrifning öfver dräktens olika delar. Egenomligt nog finnas i de gula klädesbyxorna icke mindre än tio fickor — det långvariga kriget hade lärt Karl XII huru väl man behöfver sådana i fält.

Två märkliga hufvudbetäckningar, som tillhört hjältekongen, finnas äfven i samlingen. Det ena är den mössa af utterskinn, som Karl XII bar i kalibalken i Bender den 1 februari 1713, och "hvarigenom dess hufvud blifvit förvaradt ifrån ett farligt hugg af en sabell, hvilken gått igenom karmen och nästan själfva mössan men blifvit afvänd medelst en mellansatt carabin af corporalen utaf Kongl. Drabanterna Herr Tzamber".

Det andra är den allongeperuk, som brukades af konungen, då han förklädd och under namnet kapten Peter Frisk gjorde sin världsberömda, snabba ridt från Valakiet till Stralsund 1714.

Från den karolinska enkelheten vandra våra blickar till rokokotidens skimrande praktdräkter.

Där möter oss den dräkt af pärlemorfärgadt siden, med rika broderier i guld och olivfärgadt silke, "återgifvande den ur moln framträdande solen", som Gustaf III som kronprins bar vid sin förmäling den 4 november 1766.

Här återfinna vi hans kröningsdräkt, af hvitt silfvertyg, som vi känna från Pilos stora tafla öfver kröningen i Storkyrkan den 29 maj 1771, och det vackra lifgehäng, broderadt med äkta pärlor, som målaren med ett sådant behag återgiffvit.

I samlingarna förvaras äfven den jaktdräkt af blått kläde, med röda sammetsuppslag, kantade med guldgaloner, samt väst och byxor af rödt kläde, som Ludvig XIV, enligt bruket vid franska hofvet, skickade dåvarande kronprins Gustaf att begagna på den första hofjakten vid Versailles den 15 februari 1771. Här ser man äfven den dräkt af "celadongrönt" siden,

KARL XII:S VAGGA. 3. PERSISK HJÄLM. SANNOLIKT KRIGSBYTE FRÅN PONTUS DE LA GARDIES FÄLTÅG 1581.

4. PRAKTSKÖLD, FRAMSTÄLLANDE MUCIUS SCÆVOLA INFÖR PORSENNA. 5. HJÄLM AF SÄLLSYNT FORM. A. BLOMBERG FOTO.

som Gustaf III bar vid sitt besök hos Katarina II på lustslottet Tsarskoje-Selo i juni 1777 samt den första modellen till den s. k. svenska dräkten.

För vår tid, som lärt sig att vid den svenska dräkten i svart och rödt fästa begreppet gustaviansk, förefaller den som helt och hållet införlifvad med Gustaf III:s tid. Men hans egen samtid betraktade med allt annat än välvilliga blickar denna kostym, som med motiv från göingedräkten komponerats af hofpredikanten Waller. Att tvingas aflägga det franska mod, som behärskade världen och ständigt vara iförd denna teatraliska dräkt, förargade äfven Gustafs bästa vänner.

Men lifrustkammaren har också tvänne andra dräkter från de stora och ödesdigra ögonblicken i Gustaf III:s lif. Det ena är den uniform af blått kläde, med den hvita bindeln om armen, som han bar vid det lyckligaste ögonblicket i sitt lif, då han som en befriare och segrare kringjublades af sitt folk vid stats-hölfningen den 19 augusti 1772.

Det andra är maskeraddräkten från den 17 mars 1792. Här hänger den lätta, svarta dominon, som var kastad så löst öfver den grå sidendräkten, att serafimerbandet syntes. Här ligger den hvita masken, den blodfläckade skjortan och Anckarströms pistol. I sanning — än i dag gripande, tysta vittnesbörd.

*

Bland den stora mängd dyrbarheter af olika slag, som skänkts af eller röfvats från främmande furstliga personer, möter oss Ivan den förskräckliges hjälm, tagen under Pontus De la Gardies fälttåg i Ryssland 1581.

Bland de dyrbara åkdonen synes den enkla rödmålade träsläde, hvilken *Axel Oxenstjerna* under sina senare år använde under de långa vinterfärderna mellan hans gods och hufvudstaden, samt den helt förgyllda dyrbara rokokosläde, som Maria Teresia skänkte till Gustaf III.

*

Lifrustkammaren har på senare år haft lyckan äga till styresman en på dessa områden synnerligen framstående man, intendenten C. A. Ossbahr, som författat ett flertal intressanta arbeten öfver de samlingar, som stått under hans vård. De traditioner han infört hafva på ett förtjänstfullt sätt bevarats af nuvarande intendenten friherre *Rudolf Cederström*.

Man kan därför vara fullt förvissad om, att lifrustkammarens samlingar komma att på bästa sätt ordnas i den nya storslagna lokalen i Nordiska Museet.

För den stora allmänheten, som betraktar dessa märkvärdiga och dyrbara föremål mer ur historisk än ren museisynpunkt, måste det vara ett önskemål, att de vapen, kläder m. m., som tillhört våra största konungar, må kunna ordnas för hvar och en särskildt, så att t. ex. den värja, som Gustaf II Adolf bar vid Lützen, icke sammanföres med andra värjor, utan erhåller en särskild, förnämligare plats bland andra Gustaf Adolfsminnen. Den är ju dock det märkligaste vapen, som någonsin en svensk dragit ur en slida.

OSVALD KUYLENSTIERNÄ.

Vi fästa våra ärade annonsörers uppmärksamhet därpå, att annonser till Idun måste vara oss tillhanda på fredag, för att kunna införas i följande veckas nummer. Från landsorten böra annonser åtföljas af likvid. Öfriga upplysningar lämnas på begäran omgående af **Iduns Annonskontor, Stockholm.**

SPALTEN OM BÖCKERNA

Hrr förläggare, som önska nytkomna arbeten anmälda, behagade insända två ex. af desamma till redaktionen af Idun.

DEN VACKRASTE diktsamlingen för hösten är *Sven Lidmans: Elden och Altaret*. Den är buren af en allvarligt hög, rik och äkta konstnärlighet, och hvad formen beträffar af en fulländning, som knappast lämnar rum för anmärkningar. Dess mest vägende del äro kärleksdikterna, ur hvilka jag ville frestas att ge ett flertal citat, om utrymmet medgaf det. Det är egendomligt och betecknande för vårt klimats pryderi inför all erotik, att *Sven Lidmans* dikning kunnat angripas såsom alltför sensualistisk. Ty den har en naturlig och stolt prakt, som till sist ger den något af klassicitetens kyla, och knappast ens i dess mest förälskade strofer förnimmer man den intima tonen af hviskade heta ord tätt intill den älskades öra. Den ropar hänryckt ut sin lidelse under stjärnorna, men dess gest är förnäm och förbehållsam trots allt, och framför allt, den stannar aldrig vid den lilla och vardagliga känslomsheten. Hör dessa rader:

... att känna lif och död och världen vika,
att vara slösande och likväl gränsöst rika
och intet räkna med och ängsligt minnas.

Jag vänder ett par sidor på måfå, och så kan jag ej neka mig att ge också dessa andra, betagande strofer i helt annan ton:

... Ljufvaste barn som kysst
bedjande läppar till ro,
lugnt i vårt bonade bo
leffer vår kärlek tyst.

Luften omkring oss är blå,
fåglar sjunga och slå,
blom täcker trädens gren:
Käraste barn, ljufvaste barn,
timman blir sen! —

Ännu en fin och bra bok med lyrik är *Årets visor* af *Anders Österling*, smakfullt utstyrd med vignetter af *Tora Holmström*. *Österling* är främst naturskildrare, och han ger oss månadernas och dagrarnas stämningar med en ofta bedårande, bildskapande poetisk styrka. Hans lynne är ljust och lifskärt och bär på samma gång ett manligt allvar, som får sina vackraste uttryck i kärleken till och samhörighetskänslan med landskapet, dess levande väsen, dess växling och ständigt sig förnyande lif, i hvilket människornas lif, deras lust och deras svärmod bli en del.

K. G. Ossian-Nilsson har en diktsamling *Orkestern*. Det är sannolikt, att denne skald redan har en ganska stor publik, ty han rör sig med ideal, som icke äro svåråtkomliga, och han för fram dem med pukor och trumpeter. Trumpeten och trumman äro instrument, som (bokstafligen) påfallande ofta återkomma i hans dikt. Han är frisk, så frisk att han måste brösta sig af pur hälsa och glädje, och därom är ingenting ondt att säga, i synnerhet som han också är en poet och en fullt äkta entusiast.

Bengt E. Nyström är, såvidt jag vet, ett nytt namn i vår lyrik. Han kommer nu med *Vilsna vindar*, dikter, ur hvars sidor ofta en vacker och drömsk värmelankoli slår emot en. — *E. N. Söderberg*, *Ida Granquist* och *Ester Edquist* gå alla tre i den "allvarliga", hvarmed jag nu menar den religiösa genren. Kanske är *E. N. Söderberg* (*Rytmer och runor*) icke särskildt smickrad af sällskapet, han är ju utan tvifvel den mest litterära och äger poetiskt lyck-

liga uttryck, men det är mig omöjligt att intresseras af dessa poem om *Lillebror*, om *Fädernearfvet* eller *Frändebåndet*, *Sveriges väl*, *Korsets tro* eller af de till vissa namngifne, levande eller döde direkt dedicerade. — *Ida Granquist* ägnar ett häfte, *Fadersgärning*, åt sin faders minne och *Ester Edquist* presenterar sin förstling, *Kärleksrosor*. Man må ej miss-taga sig på titeln, här är alls ingen fråga om erotik! Men det lilla häftet har väl sina vänner.

Harald Härjeson: Tahiti och andra dikter, trots titeln ingalunda exotiska rimmerier. *Själftva Tahiti* är vår uppsvenska skärgård och samlingen rymmer strofer af enkel och betagen naturdyrkan.

Jag vill i dag också hinna anmäla några historiska arbeten af intresse och värde. Först och främst *Axel Lundegårds* stora roman om *Drottning Filippa*, först publicerad i Idun, som fortsätter romanerna om *Drottning Margareta*. Genom mångfalden af personer och scener, där det ibland är litet besvärligt att reda ut sig, få vi en klar, med stark och manlig ömhet gifven bild af den lilla främmande drottningen, som kom från sitt stolta England för att regera dessa tre mörka underliga riken i Norden. "Så smått var allting i dessa land, att själva konungens gärning blef liten, och aldrig hade hon trott att en drottningens lif kunde bli så stilla som det nu var." Men detta är endast början. Oro och hård kamp blir det tillräckligt af, och bitter besvikelse, bitter mötgång. Besvikelse först och främst i kärleken till gemålen, den svage konungen, "fostrad under färlan, kufvad till att lyda och därför fladdrande som ett flarn för alla infall, när han äntligen fann sig fri." — Det är en målning i svart och rödt, genom hvilken vi ständigt se den unga drottningens stolta, smärtsamt behärskade lilla bleka anlete. Hon fångar vår fantasi alltigenom och förf. lyckas göra henne kär för oss, liksom hon blef tillbedd och vördad af sin omgifning och sitt folk, utan att han dock i minsta mån vädjar till vår sentimentalitet.

Mathilda Malling ger oss *Maria Stuarts* historia, d. v. s. en bild af henne som kvinna genom hennes kvinnlighets segrar och nederlag. Det är en åskådlig och fängslande bild af detta kärlekssjuka, obehärskade och af sina drifter hjälplöst drifna temperament, som blir tragiskt, emedan bakgrunden för dess öden är kungligheten, en för allas blickar alltför vidöppnad, af alltför tunga ansvarskraf belastad värld. Fru *Malling* har klokt undvikit att romanisera sin figur, hon gör henne helt enkelt förstälilig i sin karaktär af offer, icke för sina fiender, utan för sig själf. Boken är dock onödigt tyngd af citat och angifvande af källor.

Ännu två skildringar af historiska kvinnor, nu översättningar: *Francis Gribble: Madame de Staëls roman* och *Marie Hay: En tysk Pompadour*. Den sistnämnda handlar om *Wilhelmine von Grävenitz* som i början af 18:e århundradet som allsmäktig favorit regerade hertigdömet *Wirtemberg* (*Württemberg*). Boken är nog så rolig i sin skildring af ett högst äfventyrligt öde, om den också icke egentligen söker tränga

PAPPERSMÖNSTER

fullt tillförlitliga, erhållas omg. från oss till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjol-mönster utan släp 50 öre, Prinsessklänning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kappmönster 80 öre. Uppgif lifvidd, (omedelbart under armarne), midjevidd och kjollängd, erhåller Ni till Eder figur fullt passande mönster. Expedieras portofritt om rekvisition åtföljd af likvid i sparmärken el. postanvisn. insändes till *Iduns Mönsterafdelning, Mästernammsgat. 43, Sthlm*

innanför sedebeskrifningens område. — Mycket intimare för oss då Francis Gribble intill sin hjältinna. Madame de Staëls roman är högst intressant och jag rekommenderar den lifligt till hvar och en, för hvilken denna kraftfullt tillskurna, äregiriga, gränslöst fordrande, delvis geniala, men af sin egen fåfänga begränsade, i alla händelser alltid starkt och absolut kända kvinnas figur utöfvar det ovanligas lockelse. Såväl henne som hennes gärning ryckes man nära intill. Hennes älskade, den hvars namn i så många år är knutet till hennes, Benjamin Constant, en svärmare och politisk kalvaljer, författare bl. a. till den alltjämt ryktbara och läsvärda, på sin tid uppseendeväckande romanen Adolphe, får man på samma sätt en bekantskaps trygga känsla af. "Deras förhållande till hvarandra styrdes af ett nödtvång, som var starkare än någon morallag." Fru von Staël gifter om sig, Constant likaledes, men genom brytningar, skilsmässor, andra förälskelser förbli de hvarandras tystra öde och grämlöse.

Den flitiga författarinnan Cecilia Bååth-Holmberg har gifvit ut *Far och Son*, ett hems historia. Hemmet är den unge Theodor Körners och boken är vederhäftig och förtjänstfull, skriven med en viss tendensiös lust. — Slutligen en öfversättning ännu: *Ludvig XVI i Tempeltornet*, anteckningar af hans kammartjänare Cléry, från franskan af Axel Bergström, ett värdefullt dokument till den olycklige konungens historia.

MARIKA CEDERSTRÖM.

Barn- och ungdomslitteratur.

VI.

Nya böcker.

En förträfflig idé är det af förlagsfirman Skoglund att ge ut ett Enkronasbibliotek för ungdom. Man kan endast önska, att serien måtte komma att bestå af riktigt goda böcker, af sådana som de bästa af dem, hvilka kommit ut till julen.

"*Det röda huset*" af Jeanna Oterdahl är en riktigt liten fin och vacker bok, en utmärkt gåfva till en ung flicka. Hade vi flere böcker i den vägen, skulle vi bestämdt kunna vänja våra 15-; 16-åringar ifrån att betrakta "pensionshistorien" såsom idealet för en bokgåfva till julen. — För öfrigt kommer "*Det röda huset*", med sina skildringar från 1830-talet, säkert att bereda äfven äldre personer mycken glädje.

Serien rymmer tvenne svenska original till, "*Ledigs Algot*" af Gustaf Ullman och "*Göte och Snottra*" af Anna Knutsson.

Ullmans bok utgör historien om en ensam stackars pojke, som råkar illa ut i lifvet. Nå, slutet godt, allting godt — äfven om slutet kommer litet tvärt och verkar en smula öfverraskande genom sin ljusa färgton. — Men man blir så hjärtans glad, att Ledigs Algot, som i grunden är en så bra och fin pojke, också blir en bra karl. — Samma varma medkänsla med de unga, som lida, samt indignation öfver brutalitet och gemenhet, som man träffar i Ullmans andra böcker, möter man här, och författaren har förmåga att också få läsaren att känna djupt och flamma till.

Mindre värdefull synes mig Anna Knutssons bok vara med sitt heterogena innehåll. Den roligaste berättelsen där, *Den gyllne riddaren*, en historia från korstågstiden, har ett par bra nog hemska moment. Annars skulle väl denna bok lämpa sig för ett tidigare åldersstadium än de förra, således för 11-13-åringar.

I "*Fem flickor*", *Utdrag ur Charles Dickens' arbeten*, möta oss välbekanta flicktyper från denna författares verk. Man blir glad att återse dem, men undrar, hvad skildringarna skola göra för intryck på dem, som ej läst Dickens. Innehållet är ju oerhördt starkt sammanträngdt. — Visserligen äro de Dickenska flicktyperna sådana, att de, gifna äfven på detta sätt, måste gripa och intressera, men man kan inte låta bli att fråga sig, om ej utgifvarinnan med sin obestridda begåfning gjort klokare i att ge oss en möjligen något förkortad öfversättning af ett eller flere verk af Dickens.

"*Amuletten*" af E. Nesbit, öfversättning från engelskan, tillhör också denna serie. Det är en hyperfantastisk historia om några barn, som tack vare ett sago-djur och en amulett kunna förflytta sig till hvilket land och hvilken tid som helst. Säkert komma 10-15-åringarne att finna den "förfärligt rolig". — Trolleriet måtte emellertid ha gjort äfven författaren litet vimmeltantig, ty annars hade han väl inte förlagt Mandshu-riet till södra Afrika. Jämför sid. 7 r. 3 och sid 27, r. 16!

Bohlins förlag har skickat ut öfversättningar af den danske författaren *Börge Janssons* böcker *Käjsaren af Läsö* och *Donna Carmen*. Den förstnämnda rymmer ett mycket brokigt innehåll, det en äfventyret aflöser det andra. Mycket här verkar i hög grad onaturligt, men författaren berättar friskt och hurtigt och har en märkvärdig förmåga att smugla in en ej obetydlig mängd kunskaper. — En tredje öfversättning från danskan, "*Fader- och Moderlö*", af N. Kristensen, handlar om de grufliga öden en liten gatpojke i Köpenhamn hade att genomgå, innan snälla människor fingo fatt i honom och skaffade honom ett hem. Det är mycken god vilja och välmening i boken, men på det hela taget förefaller den mig obetydlig.

På Beijers förlag föreligga nya, goda öfversättningar af *Dicken Zwilgmeyers* varmhjärtade, muntra, roliga "*Bn Yrhätta*" och "*Bn yrhättas dagbok*". 8-12-års flickor älska böckerna.

På Hökerbergs förlag märkes "*Anna Stina och Sipporna*", en liten rar bok med delvis nya motiv. — Nya upplagor af *Anny Palms* välkända böcker, lämpliga — liksom den nyssnämnda — för 8-11-åringar, "*Barnen på Broby*", "*Borta och hemma*", "*Greta och Wanda*", "*Kusinerna på Vävplinge*", "*En sommarbjudning på Sjövik*" föreligga därjämte. Dessutom andra upplagan af *Bn saga om lille Sven*, med 8 plancher af Jenny Nyström, samt en bok för 16-17-åringar "*Kamraterna från Forsbro*", den senare af signaturen Elna Wide.

MARIE LOUISE GAGNER.

Folkskolekalender 1908.

PRAKTISK UPPLAGSBOK för alla, som hafva att syssla med Sveriges folkundervisningsanstalter, utgifven af Emil Hammarlund, Stockholm, Svensk Läraretidnings Förlagsaktiebolag. Pris 1 kr. 25 öre

ATT VÅRT lands folkundervisningsväsende under de 65 år, som förlutit, sedan den första folkskolestadgan år 1842 utkom, varit stadt i en rask utveckling, är ju allom känt. Denna utveckling har under de senaste årtiondena fortskridit i ett allt lifligare tempo, och i närvarande stund har arbetet på folkbildningens område nått en så betydande omfattning, att allmänheten knappt torde ha en rätt föreställning därom.

Ofvannämnda bok, som under förra veckan utkommit från trycket, framställer vårt folkundervisningsväsende, sådant det för närvarande är, i den konkreta belysning. Den är, som titelbladet angifver, en uppslagsbok, praktiskt och öfverskådligt uppställd samt innehållande snart sagt alla praktiska uppgifter rörande folkskolan och med den sammanhörande bildningsarbete, som kunna vara af gagn och intresse att lära känna. Ur innehållsförteckningen anför vi blott följande hufvudrubriker: Ur årets skolkrönika (nya skolförfattningar m. m.), Skolans myndigheter, Folkundervisningsanstalter, Socialpedagogiska anordningar för folkskolans ungdom, Lärareutbildningsanstalter, Löner och pensioner, Skolstatistik, Organist- och klockarekåren, Föreningar och sällskap, Skoltidningar och tidskrifter, Vinkar och råd samt Minnesista.

Innehållet i den nya kalendern är uppdeladt under följande hufvudrubriker:

1. Ur årets skolkrönika: en systematiskt uppställd redogörelse för under året utkomna nya skolförfattningar samt för den verksamhet riksdagen, myndigheterna, skolkommittéer o. s. v. under året utvecklade på folkundervisningsområdet. — 2. Skolans myndigheter (tio till antalet). — 3. Folkundervisningsanstalter (fördelade i fyra stora grupper med många underafdelningar och med korta historiska inledningar om hvarje skolarts tillkomst m. m.). — 4. Socialpedagogiska anordningar för folkskolans ungdom (skydds-lagsstiftning, läkareundersökningar, arbetsstugor, skollofskolonier, feriebarn, beklädnad, bespisning, skolresor, skolbibliotek m. fl. liknande anordningar). — 5. Lärareutbildningsanstalter (fem underafdelningar). — 6. Löner och pensioner (för sex särskilda grupper af lärare och lärarinnor). — 7. Skolstatistik: skolväsendets utveckling 1847-1905; skolformernas fördelning och halftidsläsningen; jämförande tabeller rörande de större städernas skolväsende; lönetabeller m. m. — 8. Organist- och klockarekåren (förening med folkskollärare-tjänst m. m.). — 9. Föreningar och sällskap (ett 20-tal för hela landet afsedda med redogörelse för föreningarnas ändamål, styrelse, medlemsantal m. m.). — 10. Skoltidningar och tidskrifter (13 till antalet). — 11. Vinkar och råd: formulär, ett 20-tal prejudikat, bokförmedlings-, föreläsning- och upplysningsbyråer, P. M. för lärare, som besöka Stockholm, m. fl. praktiska anvisningar. — 12. Minneslista för 1908.

För folkskolans lärare och lärarinnor ha behöfvat af en uppslagsbok sådan som denna länge gjort sig kännbart. Sakerligen komma lärarinnorna icke minst att ha gagn af det nya arbetet. Kvinnornas insats i folkupplysningens tjänst är, som man vet, i våra dagar särdeles vidtomfattande, och det är ett nöje att i den nya folkskolekalendern kunna rekommendera dem en hart när outtömlig källa för sakliga uppgifter och

Köp Vänersborgs Balskor!

Bästa svenska fabrikat!
Lättal Eleganta! Hållbara!
Hvarje sula stämplad med vidstående fabriksmärke. Tillverkas som specialitet efter Wienermetod af Aktiebolaget
A. F. Carlsson Skofabrik,
Vänersborg
Försäljes i minut hos de flesta skohandlande i riket.

intressanta meddelanden från detta deras verksamhetsfält. Här kan man se, huru många lärarinnor som vid skilda tider arbetat på folkskolans fält; här finner man exakta uppgifter om folk- och folkskollärarnornas löne- och pensionsförhållanden såväl i allmänhet som i de större städerna; här möta oss intressanta uppgifter om den kvinnliga slöjdens utbredning, om skolkök, arbetsstugor för barn, utbildning af lärarinnor m. m. samt en mängd praktiska anvisningar, formulär o. s. v.

Utgifverens namn är den säkraste borgen för uppgifternas tillförlitlighet samt arbetets omsorgsfulla utförande i öfrigt. Man torde blott erinra sig, att hr Hammarlund under 25 års tid varit utgivare af Svensk Läraretidning, Sveriges förnämsta skolblad; och detta i förening med hans öfriga aktiva deltagande i vårt skolväsendes angelägenheter har gifvit honom en enastående erfarenhet, som kommit det nu fullbordade arbetet till godo.

Kalendern har en synnerligen tilltalande utstyrelse och skall utkomma årligen.

Bör kvinnan ta initiativet?

En diskussion om

"Herta Marks idé".

MED FÖLJANDE två inlägg förklara vi diskussionen afslutad.

X.

Teorien omsatt i praktiken.

MED ANLEDNING af den i Idun pågående diskussionen om Herta Marks idé ber jag att få berättas följande lilla sannfärdiga historia.

För fyra år sedan bosatte sig två unga skåningar i en liten stad i mellersta Sverige. De voro goda vänner och hette August S. och Gustaf B. Båda fingo anställning i affär och blefvo snart bekanta med två glada flickor, Ella H. och Thorborg J. Flickorna voro hvarandra mycket lika, såväl i sätt som åsikter. Båda ifrade för "kvinnans frigörelse", men i en sak kunde de ej komma öfverens: Thorborg höll strängt på, att flickan lika väl som mannen kunde få taga det afgörande steget vid ett frieri, under det att Ella menade, att mannen borde göra det.

Vänskapen mellan de fyra unga människorna öfvergick snart till varmare känslor. August älskade Thorborg och Gustaf Ella, och gossarne höllo det ej hemligt för hvarandra, men ville vänta något med frieriet. Olyckligtvis voro flickorna ej så villiga att dela sines emellan, utan de skänkte båda sin kärlek åt Gustaf. Förhållandet mellan dem började blifva kyligt och Thorborg beslöt att göra slag i saken. En kväll lade hon beslag på Gustaf och framförde sitt frieri i lugn ton, ehuru hjärtat bultade af rädsla. Men Gustaf var nog oartig att i några framstammade fraser gifva den stackars flickan en korg. Hon rusade i vredesmod hem, under det att Gustaf uppsökte sin vän och meddelade honom det skedda. De beslöto att följande kväll väga ett afgörande: de skulle fria samtidigt, och om Gustaf fick ja, skulle han och Ella uppsöka de två andra och meddela dem nyheten. Det gick efter beräkning. Thorborg tvekade med sitt svar, men när Gustaf och Ella hand i hand inkommo i rummet, räckte hon August handen och sade ja. Nu följde ömsesidiga gratulationer och nästa dag eklaterades båda förlofningarna.

Ett halft år senare fick August oväntadt ett större arf. Han satte då upp egen affär och två månader därefter var han gift med sin Thorborg. Jag träffade det lyckliga paret i höstas, och då anförde den unga frun mig, att de tvistat endast en gång under sitt treåriga äktenskap. August hade nämligen tagit Herta Marks idé i försvar, men då stött på starkt motstånd hos sin fru, som med lif och lust försvarat sin nuvarande mening: mannen bör fria. REKSA.

Claës Hultberg
Konsthandel och Inramningsaffär.

Alla sorters Taflor och Reproduktioner, af Fotografiamar. Speglar och Konstmöbler af eget förstklassigt fabrikat.

Skulptur, Keramik, Porslin. Största lager
18 Birger Jarlsgatan 18

XI.

En slutreplik.

DISKUSSIONEN *Bör kvinnan ta initiativet* har genom Agapetus inlägg "Mannen och hans öfverman" fått in satirens glans på sitt plan. Satir i all ära, den tarvar ej, bör ej tarfva svar. Men den sak, här är fråga om, är af för stor och allvarlig betydelse för att kunna afspisas med ett par repliker satir, hopkomna i ett bolmande röklag i en trång studentkammare. Och inlägget afsåg nog också bara att vara narrens — tredje opponentens. Men saken är som sagdt, af allvarlig betydelse. — Enligt mitt förmenande *bör kvinnan ta initiativet* lika väl som mannen. Hon är i sin fulla rätt att göra det. Det är ingenting mot naturen stridande — blott mot gammal barock sed, som det kan vara på tid att halshugga. Det är inte heller på minsta sätt något tummande på den s. k. kvinnligheten. Det är helt enkelt att tidens kraf, kvinnan *måste* kräva det. För att kunna gå de raka vägarna måste man vara sann, häfda sin personlighet och handla enligt sitt förstånd. Den slingrande "lägg-an-på-vägen", som kvinnan hittills varit anvisad att slå in på för att nå målet, är ett tummande på förståndet och ett alstrande af list. Det är ormens slingrande väg. Hvem af oss män har inte fått göra bekantskap med den allom kända "kvinnolistan". Det är värdigare att gå rakt på sak än att slingra sig fram dit man vill komma. Hvarje tänkande man kan inte annat än hälsa förslaget välkommet och se ett godt varsel i det för framtiden både för kvinnan och mannen. Den förlämande väntetidens slut och de raka vägarnas stråt måste ge kvinnan luft under vingarna och ställa henne på en högre nivå. Att den saken *behöfver* diskuteras förefaller underligt. Likaså att Campanulas idé icke gripit in i kvinnornas medvetande förrän nådens år 1907. Möjligtvis har kvinnan inte förut haft det personliga mod, som fordras för att vara sann och för att kunna skapa sin egen lycka.

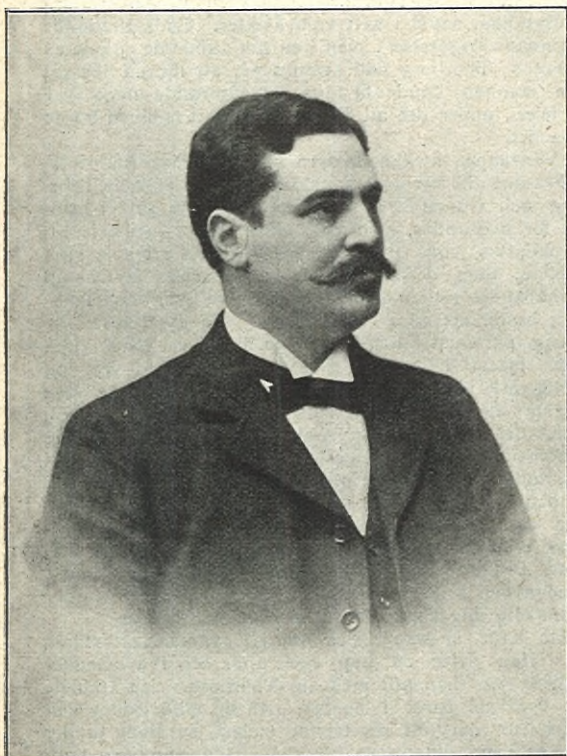
AGAPETUS DEN ÄLDRE.

Operans nye chef.

DEN JÄSNINGSANSTALT, som kallas Stockholms Kgl. teater, har i dessa dagar bytt om chef, i det hr Burén, trött på det svårhandterliga teaterfolkets själfsvåldigheter och fula upprorsanda, som han ej förmådde stäffa, tagit afsked från sin i 15 år innehafda chefsyssla och efterträds af grosshandlaren Arthur Thiel, hvilken af k. mt förordnats att till och med den 30 juni 1908 vara verkställande direktör i K. teaterns aktiebolag samt chef för K. teatern.

Född i Norrköping 1860, blef hr Thiel 1880 köpman i Stockholm. Han var, att börja med, i firman Bendix, Josephson & Co. och övergick därifrån till firman Joseph Leja, när han ingick äktenskap med dottern till detta affärshus' störste delägare, generalkonsul Simon Sachs.

Från denna firma afgick hr Thiel, när han utsågs till kommissarie för 1897 års Stockholmsutställning.

ARTHUR THIEL. DEN NYE OPERACHEFEN.
ATELJÉ FLORMAN FOTO.

Han var vidare år 1900 generalkommissarie för den svenska expositionen på världsutställningen i Paris.

I besittning af administrationsförmåga, stor språk-skicklighet och världsvana har hr Thiel på ett lyckligt sätt fyllt de poster han hittills beklädt.

Den nye ledaren af vår lyriska konstanstalt besitter som bekant stor finansiell begåfning, hvilket naturligtvis är ett af hufvudvillkoren för en teaterdirektör. Men han lär äfven ha konstnärliga och musikaliska intressen. Hur pass kraftig hand han besitter för att kunna föra in disciplin och ordning bland operans artister vet man ännu ej, och knappast han själf. Eid-proffet torde dock ej länge låta vänta på sig.

Bilden "Vid konung Oscar II:s dödsbädd", sid. 635, åter-giver följande personer. Framför dödsbädden: H. M. Drottningen, kronprinsen-regenten, prinsessan Margareta, prins Gustaf Adolf, prins Carl, prins och prinsessan Bernadotte, prinsessan Ingeborg, prins Eugen och prins Wilhelm. De öfriga äro förste hofmarskalkarne Prinzsköld och greve von Rosen, riksmarskal-ken friherre von Essen, öfverhögsmästaren Ankarcrona, stats- och utrikesministrarne excellens Lindman och excellens greve Trolle. Bakom sängen stå konungens tre läkare, lifmedikus Flensburg och professorerna Berg och Edgren.

Teater och musik.

KGL. TEATERNS gäst, kammarsångaren Herold, gjorde som Lohengrin ett lysande intryck. Hans graalriddare är en skapelse af poesi och adel, och i vissa ögonblick lyckas han verkligen ge illusion af den gudasände hjälten, inför hvilken ondskan faller till fota. Den vokala delen af partiet står ej fullt på samma nivå, ehuru själfva föredraget är alltigenom konstnärligt; rösten saknar nämligen den mäktiga välklang, som lyfter figuren liksom på en strålande sköld. Men räknar man bort denna brist, är hr H. s. Lohengrin en framställning, som står mästarskapet nära.

ÖSTERMALMSTEATERN. Studentspex — hvilken trollkraft ligger icke i detta enda ord, hvilken följd af glada minnen från ungdomstidens oförglömmeliga nationsspektakel väcker det ej i hvarje gammal students sinne! Det hade nu också förmått fylla den väldiga Östermalmsteatersalongen till sista plats med en studentikos och applådstylen publik, då en grupp ungdomar af Södermanlands-Närkes i Uppsala studerande nation en kväll i förra veckan uppförde de märkliga operaprodukterna "Kärlek och död eller Mohrens sista suck" samt "På Madagaskar". Något af amatörscenens glada intimitet måste visserligen gå förlorat vid ett dylikt framförande på en "riktig" teater, men rapporten mellan publik och agerande blef dock hastigt den allra lifligaste, och man hyllade lika lifligt den sköna Donna Rotundas sydländska skönhet som drottning Uschiamejas och hennes dotter prinsessan Gutta-perchas ännu mera exotiska behag. Kvällen var lyckad, och det blef en liten vacker recett för sörmländingarnas teaterkassa. *Old Boy.*

INTIMA TEATERN arbetar med en ifver och en hän-gifvenhet, som endast kunna stämma till aktning för det lilla sällskapets energiske chef. Förra veckans nya program, Strindbergs kammerspel "Brända tomten", visade sig dock vara ett af den frejdade författarens missöden, rikt på bisarrierier, fragment af djupa och poetiska tankar och dessemellan rena barnsligheter. Stycket, som försmår den fasta dramatiska formen, rör sig om ett nedbrunnet hus, som inrymt en samling i alla afeenden genomdåliga människor, hvilka gå omkring ruinerna som brottslingen kring platsen för sitt dåd och afslöja sig för hvarandra. De röra sig under tvånget af sina fixa idéer och väcka intet intresse hos åskådaren, undantagandes kuriositetsintresse.

Utförandet var så bra begäras kunde i förhållande till de underliga uppgifterna. Som förpjas gafs en af författarens ungdomssaker "Den starkare", hvari man fick nöjet återse fru Hwasser-Engelbrecht och beundra hennes alltjämt säkra och intelligent dialog-behandling.

Från konsertsalen.

FRU MUNTHE-SANDBERG OCH **FRÖKEN AGDA LYSSELL** gäfvu häromkvällen en sonatafton af ganska stort intresse. De båda damerna äro båda redbara artister, som förtjäna en långt större uppmuntran än publiken består dem.

Programmet upptog sonater af Stenhammar och Enrico Bossi samt Bachs violinsonat nr 2, af hvilka särskildt det Stenhammarska verket fick en förtjänstfull tolkning.

Från fröken Märtha Ohlsons, hrr Runnquists och Lindhes tredje och sista trioafon är att anteckna samma och besjälade och entusiastiska utförande, som kommit deras föregående program till del.

Komponisterna voro Brahms, Franck och Beethoven, hvilkas vidt skilda skaplynnen flöto samman till en karaktäristisk totalbild af djup och skönhet.

№ 4711

Eau de Cologne

är sedan mer än 100 år känd som bästa Kölner.

fabrikat för sin friskhet och idealiska vällykt.

4711 emottages alltid med glädje.

Extra förpackningar för Julen.

Hilda Castegren.

Tjugufem år vid teatern.

EN AF DIREKTÖR Ranfts talangfullaste sujetter, fru Hilda Castegren, firar i dessa dagar sitt 25-årsjubileum som skådespelerka. Jubiléet kommer att markeras med en recett-matiné på Oscarsteatern för den populära artistens räkning, hvarvid hon skall sjunga en af sina bästa operettuppgifter, nämligen Nitouche i »Lilla Helgonet». Som tiden lämnat hennes goda humor och smidiga temperament oantastade, kan man vara öfvertygad att föreställningen skall bli glad och att publiken skall sentera den genom att till sista plats fylla salongen.

Fru Castegren har alltid tillhört de i god mening populära scenartisterna. Hon har med sin mjuka, vackra sångröst, sitt alltid musikaliska föredrag och ett artistiskt spel adlat operetten till konst.

Hon är född och uppfostrad i teaterluften, hvilken kan vara fördärfbringande nog att inandas, men på fru Castegren har den endast öfvat ett godt inflytande, gjort henne till en förträfflig aktrix och en älskvärd kvinna.

Så mycket som hon fått arbeta, har hon naturligtvis en stor repertoar bakom sig, företrädesvis på operettens område, och med den har hon tjugat både svensk, norsk och finsk publik, Sköna Helena, Nitouche, Niniche, To-to, Ta-ta, Tiggardstudenten, Lilla hertigen — se där namnen på några af hennes bästa roller.

Nu är hon dramatisk artist vid Vasateatern och har som sådan också visat en betydande förmåga. Vi saluterar och önska god fortsättning.

FRU HILDA CASTEGREN SOM NITOUCHE I
"LILLA HELGONET".

Deutsche Sprache
praktische u. wissenschaftliche
Ausbildung, billige Pension, Re-
ferenzen schwed. Lehrerinnen.
Privatlehrerinnen Seminar,
gegr. 1878. Pastor R. Mayer.
Halle a S Harz 13

Gratis

och franko sändes vår nya
julkatalog M (62) öfver 400
böcker till nedsatta priser.

Björck & Börjesson,
62 Drottninggatan, Stockholm.

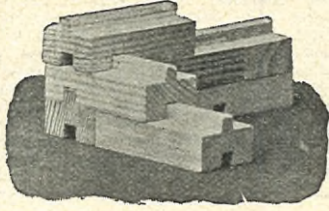
Tvättmaskinen FAVORIT

— SVENSKT PATENT & TILLVERKNING —
med koppa-cylinder

är den enda verkligt dug-
liga maskin som finnes.
Tvättar fort, väl och lätt,
utan att på något sätt
förstöra kläderna. (Ut-
ländska maskiner med
cylinder af järnplåt äro
absolut förkastliga.) Af
"Favorit" finnes tusen-
tals i bruk till allas fullkomliga belåtenhet
Begär katalog från Generalagenterna
A.-B. JULIUS SLÖÖR — Stockholm.

En bättre julklapp

än »Den lille muraren» gifves ej för
gossar och flickor. 100 tals olika ark-
itekturverk kunna kombineras. Beskrif-
ning medföljer. — Pris 5 kr. för No 1.
(224 klotsar. 3 kr. för No 2 (124 kl.).
Exp. fraktfritt o. n. likvid insändes.
FABRIKEN PILEN, ASARUM.

Corsetmagasinet

"Chic"

|| Regeringsgatan ||

Använd Svenskt

Postpapper

Hyffelbänkar, erkänt bästa. Skott-
pä sig för allt och alla.
STOCKAMÖLLANS AKTIEBOLAG,
Stehag.

Hvad pressen säger

om Iduns julnummer, det nationella praktverket **"Svenska kvinnan genom seklen"** af Carl Larsson.

Karl Wählin i Stockholms Dagblad
skrifver i en längre artikel bland annat:

— Det är den svenska kvinnans eget
äldsta och mest uppburna orgon i vår press,
den välfredade veckotidningen Idun, som
har hedern af att framföra detta verk
såsom sitt julnummer och som därmed
på bästa möjliga sätt firar fullbordan-
det af sin tjugonde årgång. Larsson
har för ändamålet utfört tio akvareller,
nämligen ett titelblad med Idun i half-
figur och därunder en interiör från
skolan med en liten elev och en un-
z lärarinna, som leende titta ut genom
en öppen dörr, vidare stenålderskvinn-
nan, vikingatidens kvinna, en väfvande
jungfru från den tidigare medeltiden,
S: a Birgitta, en svensk borgarehustru
från Gustaf Vasas tid, en adlig fröken
från Gustaf Adolfs tid, musicerande
unga damer från Gustaf III:s tid, Fred-
rika Bremer samt sluttligen botanise-
rande smäcklor från vår egen tid,
ytterligare markerad genom drottning
S: sias hufvud i redaljong. — Detta
häfte, som i de flesta fall skulle betingna ett
pris ungefär så högt som Iduns prenumera-
tionspris för hela året, lämnas gratis till
prenumeranterna och tillhandabälles
den öfriga n: anskligheten till vanligt
jultidningspris. Och härmed är en
väg beredd för Carl Larssons konst att
tränga fram äfven till de hem, hvil-
kas tillgångar äro mycket blygsamma
— Att tala om själfva de återgifna
konstverken är nästan öfverflödigt —
först och främst tala de så bra för sig
själfva, och så har Larsson själf för-
hvar ett och ett förklarar hvad han men-
nar med dem. — han har gifvit
naturen hvad naturen tillhör, han
har ringt skönhet och helg in i skolan,
lagt sympati och beundran i sina pen-
seldrag, firat fromheten och arbet-
kärleken och konsten, innerligheten
och trofastheten i kvinnans natur.
Hans konst uppställer lefnadsideal, som
måste verka förädlade, och den svens-
ka kvinnan har i hans verk fått sitt äre-
minne.

Stockholmstidningen skrifver bland
annat:

— Idun har i år löst sitt julnum-
merproblem på ett synnerligen originellt
och lyckligt sätt. Dess redaktion har hell
och hållet öfvergifvit den gamla me-
todan att presentera inom julnummers-
omslaget ett mer eller mindre valdt
sortiment af mer eller mindre literära
småsaker. Iduns julnummer är i stäl-
let en hel och afslutad bok för sig.
Och den boken heter »Svenska kvin-
nan» med underrubriken »Genom sek-
len», och den är i både ord och bild
gjord af Carl Larsson. — Iduns läsa-
rinnor äro att gratulera till den veckras
julkalppen — och äfven den öfriga
svenska kvinnan, ty boken finnes till
köps för 1 kr 50 öre.

Lennart Nyblom Attonbladet:
»Den ovanliga form, som »Iduns»
julnummer tagit detta år, är värd några
särskilda ord. Tidningen »Idun» jubilerar!
Det är tjugu år sedan denna
publikation såg dagen, och nu ägnar
den hela sitt innehåll, både teckningar
och text, åt »den svenska kvinnan»,
hon, som varit exponenten för det
svenska hemmet. Men i stället för att
fördela detta ansvarsfulla uppdrag på
flera händer har »Iduns» redaktion, för
att få full enhetlighet, vänt sig till
Carl Larsson, hemmets konstnär icke en-
dast då det gäller vecklor och palett, utan
såsom den där här realiserat sina lifsideal
i ett lyckligt hem —».

Ur de otaliga berömmade uttalan-
dena i den öfriga pressen landet rundt
anföras vi som prof följande på brott-
stycken

Karlstadstidningen: »Den svenska
kvinnan genom seklen» heter den ståt-
liga julpublikation, som Idun i år gett
ut för att fira sitt tjuguarjubileum.
Den består af tio i färger utmärkt väl repro-
ducerade bilder efter Carl Larssons vackra
målningar i Nya elementarläroverket i
Göteborg. Till samtliga dessa bilder
har artisten skr ft i en liten bit text,
så där varmt och trösthjertadt, som endast
Carl Larsson kan skriva. Detta intres-
santa och originella julnummer, gediget till
hela sin utstyrelse, ges gratis till alla
»Iduns» prenumeranter för innevarande
år. För andra kostar det 1:50, men
äfven det måste anses som ett synner-
ligen billigt pris.»

Halland: »Den originellaste af julens
alla olika publikationer —». Om Iduns
julnummer 1907 kan man utan öfver-
drift säga att det är mångdubbelt värdt
sitt pris — om man nu kan mäta konst
med guld. Det bör få en hedersplats
i hvarje hem.»

Finnes att tillgå i alla boklädor
försäljare på de flesta platser i riket.
Ordres ätföljda af likvid, kunna äfven
insändas direkt till

IDUNS EXPEDITION, STOCKHOLM.

En daglig fara för vår hälsa

är kaffet. Det har den moderna vetenskapen genom praktiska försök fastställt. Särskildt skadar kaffet hjärtat, nerverna och matsmältningsorganen. På grund af denna kaffets stora skadlighet var det nödvändigt att åstadkomma en fullständig ersättning för detsamma, d. v. s. en dryck, som var alltigenom oskadlig och tjänlig för hälsan, hade en angenäm och upplifvande smak och som dessutom var prisbillig.

Så uppstod »Kathreiner».

Det världsberömda »Kathreiner» innehåller icke en enda skadlig beståndsdel. Det förenar de näringsrika, för hälsan nyttiga egenskaperna hos den bästa sortens malt med kaffets arom och smaklighet och är därför som daglig dryck af idealisk fullkomlighet. Därför verka läkarne för »Kathreiners» införande och utbredning, och har »Kathreiner» i de mest skilda land redan nu förvärfvat sig många millioner trogna anhängare och vänner.

Om er handlande icke för »Kathreiner», så vänd Er för erhållande af uppgift å närmaste »Kathreiner»-nederlag till Kathreiners Maltkaffe-Fabrik i Göteborg.

KARL H. NYMANS
SPECIALAFFÄRER
för
DAMUTSTYRLAR
17 Hamngatan 17
43 Drottninggatan
Välsorterad
VÄFNADS-TRIKÅ & HUVITVARUAFFÄR

Välkommen julgäva är "Spetspappersatsen"

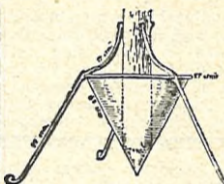
100 papper — kr. 1 50
för assietter, brödkorgar, fruktskålar etc.
Se den i lust-erönde helsidesannonsen i
Idun n:o 41 d. 10 okt. 1907.

Finnes i hvarje välsorterad Pappers-
handel o. Bosättningsmagasin samt hos
Lithografiska Aktiebolaget,
Norrköping.

Handväfda Linneväfnader.

Duktyger, handdukar, lakanslärf
nåsdukar m. m., köpas bäst och bill-
igast från Kungäters Linneväfveri
Kungäters. Katalog och profver gratis
och franko.

Tidaholms
Fantasi-
möbler
efter fornn.
modeller.
Rikh. urval
Tidaholms Bruk, Tidaholm.
Försäljningsmagasin: Borlarobang, 27, Sthlm.

RADIX,

den populära julgransfoten med vatterbehållare,
ytterst lättsäld julartikel, finnes i år i 4 storlekar.
Priserna äro modererade. I detalj i hundratals bu-
tiker i Stockholm, i parti hos

RADIX NEDERLAG, Stockholm.

Telefoner: Riks. 13 41, Allm. 27 63 & 23 63. Telegrafadress Tjugufyrän.

Tiden är inne att rekvirera; uppskjut ej till sista dagarna!

Julens trefligaste bok!

Vid valet af julklappar måste Ni ovilkorligen
i första rummet förse Eder med ett exemplar af
EN JAPANSK NÄKTERGAL

af Ozoto Watanna.

Illustrerad af Stina Beck-Friis.

En spännande skildring om en ung japanska.
Rörande lifsbilder från soluppgångens land.
Förträffliga planscher samt jpan-ka bilder tryckta
i ton på hvarje sida under texten. Rekvirera
i tid. Ny upplaga hinner ej utgifvas före julen.
♦ ♦ Pris i praktband med guldsnitt 3 kronor. ♦ ♦

Katrinelunds vårdanstalt.

A denna under Kongl Medicinalstyrelsen stånde anstalt emottagas nerv-
och sinnessjuka kvinnliga patienter.
Elise Lennwall,
Anstaltens föreståndarinna.

Katrinelund pr Malmö. Rikstelefon 915.

Göteborgs Privata Handelsinstitut,

Göteborg, Göteborgsgatan 11. Tel. 24 40.
Framsta handelsläroverk för alla han-
delsämnen & språk. 14 lärare; för språk
infödda Ca 200 elever. Elever från
folkskolan, från högre läroverk, med
realskole- & studentexamen emottagas.
Vårterminen börjar 10 januari.
Begär prospekt & årsredogörelse.

PRIMA

Franska
Snörlifs-Sommeriet,
STOCKHOLM,
Norrmalmstorg N:o 1, en tr.,
evererar snörlif
från 5 kr.

REG. VARUM.

Begär prisurant!

ISLAVEDS
JALOSCHER
Partiförsäljare: LUBLIN & Co
Stockholm.
Rikst. 608 117 05. Allm. tel. 87 98, 56 89.
Rikstel. 80 16. Allm. tel. 85 77.
8 **ÄTTA-SPELET!** 8
8 Högst intressant o spännande pro- 8
8 blem för alla åldrar, befordrande 8
8 skarpsinnighet och tålmod. 8
Pris 1 krona. Att tillgå hos bok- & pappers-
handlare i riket samt från förlaget, Stock-
holms Flaggfabrik, Karlavägen 39.